

TÜRK DÜNYASI YÖRÜNGESİNDE NEVZAT YALÇINTAŞ

İ. Doğan KARGÜL*

İspanya ve Portekiz'in Avrupa Birliğine kolayca kabul edilmelerinin altında yatan birçok nedenler bulunmaktadır. Kim ne derse desin din ve mezhep yakınlığı, dil yakınlığı, tarih ve kültür yakınlıkları bu toplumları birbirleriyle daha sıkı bağlamıştır.

1930'lu yıllarda, kolektivist felsefeye ve K. Marks'ın yaklaşımına inananların sayısı çok fazla iken, tersine bir dönüşüm meydana geleceğini tahmin etmek oldukça zordu. Atatürk'ün Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin tekrar var olacağına parmak basması çok düşündürücüdür. Tekrar başa dönersek; yeniden şu düşünceleri dile getirmemiz mümkündür. Yıllarca birbirleriyle savaşmış, birikimlerini bir kin uğruna tüketmiş bir avuç ileri gelen Avrupa devletleri (ilk altı devlet) bunun beyhude ve ahmakça bir dürtü veya bir vahşet olduğunu kavramışlardır. Anadolu'da üretilmiş ünlü bir tekerlemeye (mal canın yongasıdır) takılıp birleşmişlerdir. Ne var ki bu birleşmeyi uzun soluklu olarak değerlendirip, tek devlet düzenine geçebilmek için aşamalar koymuşlardır. Burada Avrupa'nın büyümesi, zenginleşmesi hakim güç olarak ortaya çıkması hedeflenmiştir. Koca bir kıta niteliği taşıyan Güney Amerika'ya hemen bir merdiven dayamak içinde İspanya ve Portekiz'in stratejik önemi ön plana gelmiştir. Portekizce'nin konuşulduğu Brezilya kocaman bir ülke ve orta Amerika ve Güney Amerika'da çok sayıda devletin de resmi dili, İspanyolca'dır.

İşte bu dil ve kültür bağılıkları olan İspanya ve Portekiz'in Avrupa Birliği'nde yer alması, Latin dünyasına Avrupa Birliği ülkelerinin daha çok mal satması ve daha fazla ekonomik işbirliğinin kurulması demektir.

Nitekim öyle yaptılar. Girişte vurgulandığı gibi, İspanya ve Portekiz Birliğe alındı ve akabinde de, istatistikler değerlendirildiğinde görülecektir ki, Latin dünyası ile Avrupa Birliği arasındaki ekonomik, sosyal ve siyasal hareketlilik misli ile artmıştır.

Ama gel gelelim ki Avrupa Birliği, genişleyen kalıbı içinde cadı kazanına dönmüş; ortalık sakin iken İspanya ve Portekiz'in katılımlarıyla Latin Amerika köprüsünün aktif bir zemin olacağına inanan bir Avrupa Birliği, Türkiye Cumhuriyetinin birliğe tam üyelik bağlantısının, aynı kültürel etki ile Orta-Asya Türk Cumhuriyetleri için geçerli olacağını görmezlikten gelmiştir. Veya böyle bir değerlendirmeyi politik dengeler açısından pozitif yönde irdelememiştir.

Oysa, Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinin bağımsızlıklarını bir bir elde ettikleri dönemin başlangıcından beri Sayın Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş sanki bir barış elçisi olmuştur. Bağımsızlık ilanından evvel çok sayıda dostluklar pekiştirmiştir. Bağımsız Orta Asya Cumhuriyetlerinin müstakilliyet (bağımsızlık) ilanları ile ilişkiler çok yüksek düzeylere gelmiştir. Bu zeminde Cumhuriyetleri yöneten vezirleri (bakanları) ve milletvekillerini tek tek tanıdığı ve onlardan saygı ve sevgi gördüğü için bu Asyalı devlet adamlarını Ankara ile kaynaştırmakta büyük bir hüneri ve katkıları olmuştur.

Sayın Yalçıntaş'la birçok defalar Türk Cumhuriyetlerine yaptığımız geziler olmuştur. Hele bir defasında kara yoluyla yaptığımız, Taşkent-Semerkant-Buhara kentleri ziyaretleri, çölü kara yoluyla geçişimiz belleklerde yer etmiştir. Kazakistan'da Ahmet Yesevi türbesini ziyaretimiz de unutamayacağımız bir anımızdır. Sayın Yalçıntaş'ın birbirinden değerli dostları bizleri ağırlamak için adeta bir yarış içinde olmuşlardı. Yaz günlerinde bağ evlerinde ikametimiz unutulur gibi değildir. Taşkent (Özbekistan) varoşlarında (yengi yol) kurulmuş olan bağ evlerinde Türk uluslarının dirliği-birliği ve gelişmesi için yapılan sıcak sohbetler unutulmamıştır. Özbek yazarlar birliğinden birçok kıymetli kişiler bu sohbetlere katılmıştı. Sovyet döneminde bu kişilerden birçok arkadaşlarının milliyetçilikleri nedeniyle nasıl kıyıma uğradığını

* Prof. Dr., İ.Ü., İktisat Fakültesi.

ibretle dinledik. Bağımsızlığın ne değin vazgeçilemez bir kavram olduğuna bir kez daha şahit olmuşuzdur. Büyük Atatürk'ün "bağımsızlık benim karakterimdir" sözü orta Asya'da bir daha kulaklarımızda çınlamıştır.

Bizi orta Asya'da etkileyen bir başka olay da Özbekistan'da Dış İşleri Bakanının, Sayın Yalçıntaş'ın onuruna verdiği resmi kabulünde "biz öğrendik ki" Türk'ün Türkten başka dostu yoktur" sözleri olmuştur. Bu anılar saymak bitmeyecek kadar çoktur. Aynı dili aynı dini aynı kültürü paylaşan bizlerin arasında elbette ki ayrılmaz bağlar bulunmaktadır. Yine, bir defasında, Türkmenistan sınırında bulunan Harezmi bölgesini ziyaret edip, Birleşmiş Milletler tarafından korumaya alınmış yerleşim bölgesini (Hiyve kenti) dolaşp resimler almıştık. Hocamız Sayın Yalçıntaş'la bu ziyaretleri tamamlarken bir sabah bölge valisi de bize eşlik etmişti. Bir evde kahvaltı yapmağa hazırlanırken gözlerimden yaşlar geldi. Vali bey ve Sayın Yalçıntaş hocamız birden rahatsız oldular. Ben bu kendiliğinden akan göz yaşlarıma samimi bir açıklama getirerek onları rahatlatmıştım. O da şuydu: Gittiğimiz bir Türkmen eviydi. Evin iç avlu donanımı havuzu ile çiçek saksılarıyla, havuzu çevreleyen eyvan yerleşimi ile ve sofradaki tandır ekmeği, çay, peynir ve reçeli ile 1940'lı yılların başında Malatya'da bağ evine sahip olan ve simasını unuttuğum bir akrabamı ve aile büyüğümü hatırlattı. Sanki çocukluğumu o insanlarla (şimdi hepsi müteveffa) yeniden yaşıyordum. Bu da gösteriyordu ki atalarımız bu geleneği Orta Asya'dan Anadolu'ya aynen taşımışlardı.

Bu gezegende, zihnini batının bilim ve teknolojisine çevirmiş ama köklerini Orta Asya Türk Kültüründen getiren kaç tane ulus sayabilmek mümkündür? Zaten bu şanlı geçmiştir ki muhteşem bir Osmanlı Devleti yaratmış, ondan da 650 yıl sonra kendini yeniden var eden bağımsız bir devlet ortaya koymuştur.

Dilerdim ki bu yazıyı Avrupa Birliği Parlamentosundan birçok kimse okuma fırsatını yakalasın ve Nevzat Yalçıntaş gibi nice yapı taşı, çimentosu olan insanların Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne (AB) tam üyeliğinin, Birliğe ne sınır tanımaz zenginlikler getireceğini tasarımlayabilsin.